

М. І. Тітов, курсант Академії митної служби України
І. О. Васильєва, курсант Академії митної служби України

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “МОМЕНТ ПЕРЕТИНУ МИТНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ” І “ДАТА ІМПОРТУ”: ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Статтю присвячено формуванню пропозицій щодо розв'язання проблеми неоднакового застосування понять “момент перетину митного кордону України” і “дата імпорту”. Аналізується співвідношення нормативно-правових актів різних рівнів щодо визначення даних термінів. Запропоновано вирішити дане питання шляхом укладення спільного акта ДМСУ та ДПАУ, в якому б офіційно тлумачилися ці словосполучення.

Статья посвящена формированию предложений по устранению проблемы неодинакового применения понятий “момент пересечения таможенной границы Украины” и “дата импорта”. Анализируется соотношение нормативно-правовых актов разных уровней о определении соответствующих понятий. Поставленный вопрос предложено решить путем принятия совместного акта ГТСУ и ГНАУ, в котором бы официально разъяснялись исследуемые словосочетания.

This article is devoted to the formation of the proposals as to the solving the problem of differential concepts of “the moment of crossing the customs border of Ukraine” and “date of import”. Correlation of the legal acts as to the determination of these terms is analyzed. The problem is suggested to be settled in concordance of general act between the Customs and Internal Revenue Administration, which will give the official interpretation of these word combinations.

Ключові слова. Момент перетину митного кордону України, дата імпорту, момент подання митному органу документів, фактичний перетин митного кордону України, момент подання митному органу документів, факт прийняття посадовими особами митної служби митної декларації, момент завершення оформлення ВМД.

Вступ. Поняття “момент перетину митного кордону України” в науковій літературі та законодавчих актах неоднозначне. Досить часто його невиправдано ототожнюють із терміном “дата імпорту”. На практиці це викликає труднощі під час митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються суб'єктами ЗЕД та громадянами через митний кордон України. Оскільки часто-густо виникають проблеми з нарахуванням податків та інших митних платежів і, як наслідок, збільшуються строки митного оформлення вже фактично ввезеної продукції. Останнє стає підставою для застосування штрафних санкцій з боку Державної податкової служби до суб'єкта ЗЕД на підставі закону “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 р. [1]. Що ж до накладення штрафних санкцій митними органами, то їх застосування в таких випадках передбачено МК України [2].

Постановка завдання. На основі законодавчої бази України, предметом якої є врегулювання відносин, що пов'язані з моментом перетину митного кордону України та датою імпорту, відповідних рішень Вищого господарського суду України, з урахуванням проблем, що виникають у практичній діяльності стосовно даного питання, а також беручи до уваги погляди науковців щодо цієї проблематики, висвітлити власне бачення вирішення питання розмежування відповідних понять.

© М. І. Тітов, І. О. Васильєва, 2010

Результати дослідження. На жаль, Митним кодексом України не визначено поняття “момент перетину митного кордону України”. Його законодавче унормування допомогло б уникнути правових конфліктів, які виникають за участю сторін зовнішньоекономічної угоди, митних та податкових органів. До того ж такі вчені, як Т. Проценко [3], І. Сухомлин [4] та інші досі не дійшли одностайної думки щодо тлумачення й адекватного співвідношення словосполучень “момент перетину митного кордону”, “визначення дати імпорту”.

У ст. 43 Митного кодексу ми можемо лише знайти вказівку на те, що митний контроль товарів і транспортних засобів у разі ввезення на митну територію України розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України [2], тобто в даному випадку вбачається безпосередній зв'язок моменту перетину кордону з операціями щодо здійснення митного контролю в обсязі, який передбачається для режиму “імпорт”. Отже, початком митного контролю потрібно вважати фактичний перетин товарів і транспортних засобів митного кордону України. Що ж до визначення дати імпорту, то з аналізу ст. 189 МКУ випливає, що такою датою слід визнавати момент подання митному органу документів, які засвідчують підстави та умови ввезення товарів на митну територію України [2]. Таким чином, недоречним видається ототожнення дати імпорту і моменту перетину митного кордону.

Але на практиці до певного часу органи державної влади ототожнювали ці поняття: наказом ДПАУ № 505 від 23 жовтня 2002 р. “Про застосування фінансових санкцій у разі, якщо резидент порушує терміни розрахунків під час виконання імпорتنих договорів” дату імпорту визначено як дату надходження товару на митну територію України, *фактичного перетину ним митного кордону України* [5].

Автор науково-практичного коментарю ч. 2 ст. 43 МКУ А. В. Мазур вважає моментом перетину митного кордону *факт прийняття посадовими особами митної служби митної декларації*: “У разі ввезення на митну територію України товарів і транспортних засобів митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону України. У цьому разі митний контроль починається з моменту прийняття посадовими особами митної служби митної декларації” [6]. Однак таке твердження суперечить МКУ, де зазначено, що в разі ввезення на митну територію України товарів і транспортних засобів митний контроль розпочинається з моменту перетинання ними митного кордону, тобто фактичного переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

З плином часу змінювалася початкова думка фахівців ДПАУ щодо згаданих вище термінів. Такий висновок можна зробити в результаті уважного вивчення тексту листа від 11.05.2007 р. № 9433/7/22-6017, у п. 1.3 якого дату імпорту визначено як *момент завершення оформлення ВМД*, “при проведенні податковими органами перевірок імпорتنих операцій датою імпорту у випадку ввезення продукції на територію України, якщо така продукція згідно із законодавством України підлягає митному оформленню, слід вважати дату завершення оформлення ВМД” [7].

За такої ситуації подовжується строк завершення імпортової поставки, адже протягом 180 днів резиденти зобов’язані не лише ввезти товари до України, а й подати за ними ВМД до оформлення. У протилежному випадку митна декларація вважається оформленою лише за наявності на всіх її аркушах відбитка особистої номерної печатки посадової особи митних органів, яка здійснила митне оформлення (п. 8 Положення про ВМД, затвердженого Постановою КМУ від 09.06.1997 р. № 574) [8].

На нашу думку, для унеможливлення неоднакового застосування вищенаведених норм, нормативно-правових актів важливо адекватно тлумачити ст. 1 ЗУ “Про зовнішньоекономічну діяльність”. У ній момент здійснення імпорту – це *перетин товаром митного кордону України*. До того ж судова практика свідчить, що датою імпорту є не момент оформлення ВМД, а дата фактичного перетину митного кордону (Постанова ВГСУ від 29.06.2004 р. у справі № 3/87-03-2499) [9].

З огляду на положення норм ч. 3 ст. 2 ЗУ від 31.05.2007 р. № 1108-V “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” *імпорт може бути здійснений без увезення товарів до України*: “строк та умови завершення імпортової операції без увезення товару на територію України визначаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за погодженням з Національним банком України” [10]. Таким чином, датою імпорту недоцільно вважати момент фактичного перетину митного кордону, оскільки існують випадки здійснення імпорту без такого перетину (наприклад, коли товари переміщуються через митний кордон України за допомогою морського транспорту, тобто товари ще не перетнули митний кордон України та фактично перебувають на шляху до пункту призначення, а документи, необхідні для митного оформлення власником або його представником, уже доставлені до митниці, через яку здійснюватиметься в’їзд на територію України).

Висновки. З вищевикладеного можна зробити висновок: момент перетину митного кордону не можна ототожнювати з датою імпорту, оскільки перше полягає у фактичному перетині товарами і транспортними засобами митного кордону України, а друге – в поданні митному органу документів, що засвідчують підстави та умови ввезення товарів на митну територію України.

На нашу думку, офіційне тлумачення даних понять, прийняття нових та внесення змін до існуючих НПА з метою уникнення подальшої термінологічної плутанини дозволить:

1) унеможливити двозначне тлумачення термінів: “дата імпорту” і “момент перетину митного кордону України” в підзаконних нормативно-правових актах, сприятиме підвищенню ефективності діяльності фіскальних органів, декриміналізації та прозорому адмініструванню податків і зборів, виявленню і руйнуванню схем ухилення від оподаткування й розвитку належної координації та співпраці митних і податкових органів з центральними органами виконавчої влади; прийняти спільний акт між ДМСУ та ДПАУ;

2) уніфікувати судову практику розв’язання спорів щодо вирішення питань співвідношення словосполучень “момент перетину митного кордону України” і “дата імпорту”, адже судова практика свідчить про значну кількість випадків, коли державні або інші органи приймають акти, які порушують права та охоронювані законом інтереси інших суб’єктів правовідносин, що закріплено в законодавчому порядку; прийняти спільний акт, що допоможе судовим органам на практиці відрізнити і розуміти поняття і, як наслідок, об’єктивно вирішувати спори, пов’язані з даною проблематикою, що сприятиме реалізації головної функції судових органів – захисту прав, свобод та законних інтересів;

3) чітко розмежувати й однозначно визначити досліджувані терміни, що забезпечить економічну ефективність для суб’єктів ЗЕД; установити зрозумілі правила оподаткування для довгострокового планування ділової активності, а в підсумку – сприятиме розвитку держави і підприємництва, залученню іноземних інвестицій в Україну.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 959-ХІІ від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 346.
2. Митний кодекс України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38–39. – Ст. 355.
3. Проценко Т. Організаційно-правові засади взаємодії митної та податкової служби в Україні / Т. Проценко // Держава і право. – 2007. – № 32. – С. 352–356.
4. Сухомлин І. Експорт-імпорт: нові правила розрахунків / І. Сухомлин // Бухгалтерія. – 2007. – № 51 (778). – С. 19–21.
5. Про застосування фінансових санкцій у разі, якщо резидент порушує терміни розрахунків під час виконання імпорتنих договорів : наказ ДПАУ № 505 від 23.10.2002 р. – К. : CD-вид-во “Інфодиск”, 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – Систем. вимоги : Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP.
6. Мазур А. В. Коментар ст. 43 МКУ / А. В. Мазур // Науково-практичний коментар Митного кодексу України / А. Т. Комзюк, О. О. Погрібний, Р. А. Калужний та ін. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців “Правова єдність”, 2008. – 757 с.
7. Щодо змін до Інструкції про порядок здійснення контролю і отримання ліцензій за експортними, імпортними та лізинговими операціями : лист ДПАУ № 9433/7/22-6017 від 11.05.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dpa.dn.ua/sta/1711-STA05.html>
8. Про затвердження Положення про вантажну митну декларацію : Постанова КМУ від 09.06.1997 р. № 574 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 24.
9. Постанова Вищого господарського суду України від 29.01.2004 р. у справі № 3/87-03-2499. – К. : CD-вид-во “Інфодиск”, 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – Систем. вимоги : Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP.
10. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті : Закон України № 185/94-ВР від 23.09.1994 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – Ст. 364.